

VRAAG-EN-ANTWOORD

1. WAT IS DIE HUIDIGE SITUASIE TEN OPSIGTE VAN DIE AGRI-SEB KODE EN VERIFIKASIES?

- 1.1. Op 1 Mei 2015 het 'n nuwe stel Generiese SEB (swart ekonomies bemagtiging), of sogenaamde BBBEE-kodes, in werking getree wat van toepassing is op alle besighede wat nie 'n spesifieke sektorkode het nie.
- 1.2. Die meerderheid besighede in die wyn-waardeketting, insluitend wynplase en kelders, is egter onderhewig aan die bestaande Agri-SEB kode wat van toepassing is op boerderye, landbou-besighede of besighede wat direk afhanklik is van landbou-produkte vir hulle bestaan.
- 1.3. Die wet bepaal dat alle sektorkodes, insluitend die Agri-SEB sektorkode, teen 30 Oktober 2015 met die nuwe Generiese kode belyn moet wees.
- 1.4. Hierdie gewysigde Agri-SEB kode is tans nog in die optrek-fase en die vermoede is dat dit moontlik binne die volgende maand reeds gepubliseer kan word vir kommentaar. 'n Verwagte 60 dae kommentaarperiode sal toegestaan word, waarna enige finale aanpassings gemaak sal word en die kode daarna in werking sal tree.
- 1.5. In terme van SEB-verifikasie van besighede wat val onder sektorkodes, het die Departement van Handel en Nywerheid (DTI) die volgende riglyne gegee:
 - Indien die besigheid se periode van verifiëring (gewoonlik die finansiële jaar) voor die datum van die finale implementering van die aangepaste Agri-SEB kode eindig, sal die onderneming nog volgens die ou Agri-SEB kode geverifieer word.
 - Indien hierdie periode egter na die datum van die nuwe kode se inwerkingtreding eindig, moet die nuwe Agri-SEB kode gebruik word.
- 1.6. Dit sal dus voordelig wees vir maatskappye om voorbereidings te tref vir 'n verifikasie tot tyd en wyl die ou Agri-telkaart nog in gebruik is, aangesien die vereistes van die nuwe telkaart na verwagting aansienlik moeiliker gaan wees.

2. WAT KAN ONS VAN DIE NUWE AGRI-SEB KODE VERWAG?

- 2.1. Die regering se Gazette 38776 dui die volgende aan:
 - *"3.1.2 the proposed Sector Code must fully address all the elements in the Generic Scorecard"*
 - *"3.1.4 the proposed Sector Code must use the same calculation methodologies to measure compliance as those used in the Codes"*
 - *"3.1.6 a Sector Code developed in terms of this statement must set targets which are over and above the minimum targets set out in the Generic Codes of Good Practice."*
- 2.2. Hierdie riglyne vereis dus dat die nuwe Agri-SEB kode al 5 elemente van die gewysigde Generiese kode aanspreek, terwyl die teikens ten minste dieselfde moet wees.
- 2.3. Die verwagting is dus dat die Agri-telkaart redelik nou belyn sal wees met die nuwe Generiese telkaart en dat daar slegs moontlike afwykings sal wees in terme van die gewigte wat aan elke element gekoppel sal word.

3. BELANGRIKSTE WYSIGINGS AAN DIE GENERIESE TELKAART

(ook te wagte met die nuwe Agri-telkaart)

3.1. Die omset-drempels vir verifikasie het verander:

- Besighede met 'n jaarlikse omset van minder as R10 miljoen (voorheen R5 miljoen) word vrygestel van verifikasie en verkry 'n outomatiese vlak-4 status.
- Die omset-drempel vir QSE (Qualifying Small Enterprise) besighede het opgeskuif na 'n omset van tussen R10 miljoen en R50 miljoen. Voorheen was dit vanaf R5 miljoen tot R35 miljoen.
- In teenstelling met besighede met 100% swart eienaarskap, moet QSE's steeds die volledige telkaart nakom, met min vergunnings.

3.2. Die nuwe telkaart sal slegs 5 elemente bevat (teenoor die vorige 7), terwyl daar ook aanpassings gemaak is aan die gewigte van elke element. 'n Opsomming van die Generiese en QSE-telkaarte is soos volg:

Element	Generic Scorecard	QSE Scorecard
Equity Ownership	25	25
Management Control	15	15
Skills Development	20	25
Enterprise and Supplier Development	40	30
Socio-Economic Development	5	5
Total	105	100

3.3. Dis belangrik om kennis te neem dat besighede op al die elemente van die QSE-telkaart gemeet moet word en nie 'n keuse het om slegs die 4 beste elemente te kies nie.

3.4. Besighede met 100% swart eienaarskap en 'n omset minder as R50 miljoen, kwalifiseer outomaties vir 'n vlak-1 status, terwyl QSE-besighede met 'n minimum van 51% swart aandeelhouding kwalifiseer vir 'n vlak-2 status.

3.5. Die SEB-erkeningsvlakke is opwaarts aangepas (sien tabel), wat dit moeiliker maak om bestaande SEB-status te behou of te verbeter.

B-BBEE Status	Current Scorecard	New Scorecard	B-BBEE recognition level
Level One	≥100 points	≥100 points	135%
Level Two	≥85 but <100 points	≥95 but <100 points	125%
Level Three	≥75 but <85	≥90 but <95	110%
Level Four	≥65 but <75	≥80 but <90	100%
Level Five	≥55 but <65	≥75 but <80	80%
Level Six	≥45 but <55	≥70 but <75	60%
Level Seven	≥40 but <45	≥55 but <70	50%
Level Eight	≥30 but <40	≥40 but <55	10%
Non-Compliant	<30	<40	0%

3.6. Drie van die vyf elemente word beskou as prioriteitselemente waar 'n minimum van 40% van die teiken behaal moet word. Hierdie is Eienaarskap, Vaardigheidsontwikkeling en Besigheids- en Verskafferontwikkeling. Generiese ondernemings moet al drie minimum teikens behaal terwyl QSE-besighede Eienaarskap en een ander prioriteitselement moet aanspreek. Indien nie, word hulle gepeenaliseer met 'n verlaging van een SEB-vlak.

4. WAT IS DIE GEVOLGE VAN 'N GEWYSIGDE AGRI-TELKAART VIR WYNPRODUSENTE, KELDERS EN BESIGHEDE IN DIE SEKTOR?

- 4.1. Die verhoging van die minimum omset-drempel vir voldoening na R10 miljoen sal die kleiner ondernemings help om steeds 'n vlak-4 SEB-status te bekom sonder die beslommernis van 'n volledige verifikasie.
- 4.2. Die volgende wysigings sal telkaarte negatief beïnvloed:
 - Die opwaartse aanpassing van die SEB-status vlakke
 - Die opwaartse aanpassing van sekere teikens
 - Die penalisering met een vlak indien daar nie voldoen word aan die prioriteitselemente nie.Die gevolg hiervan is dat besighede se SEB-status aansienlik sal daal indien daar nie pro-aktief opgetree word nie.
- 4.3. Dit raak duidelik dat die regering sekere SEB-telkaart vereistes gaan begin stel wanneer dit kom by die uitreik en hernuwing van dranklisensies. Die Departement van Handel en Nywerheid het onlangs 'n konsepdokument ten opsigte van 'n hersiene drankbeleid uitgereik waarin voorgestel word dat *“non-compliance to the BBBEE Codes should result in the suspension or revocation of the registration certificate”*. Geen aanduiding word egter gegee rondom watter vlak van voldoening in plek moet wees nie, maar die aanname is dat dit 'n minimum van vlak-8 is. Hierdie dokument is tans oop vir publieke kommentaar en VinPro sal ook tesame met ander vennote in die bedryf kommentaar indien.
- 4.4. Sekere SEB-voldoening word ook reeds vereis met die uitreik van nuwe waterregte waarvolgens die regering vereis dat 'n sekere persentasie van nuwe regte tot voordeel moet strek van swart begunstigdes. Daar is steeds geen vasgestelde beleid in die verband nie, maar die vermoede is dat die Agri-telkaart van die aansoeker toenemend 'n groter rol sal speel in toekomstige toekennings.
- 4.5. Besighede met 'n omset van meer as R10 miljoen moet pro-aktief begin beplan om punte te bekom op al vyf van die QSE-telkaart elemente, aangesien daar nie meer 'n keuse is om sekere elemente uit te laat nie.
- 4.6. Besighede wat nog nie in 'n posisie is om punte onder Eienaarskap te bekom nie, moet 'n groter fokus plaas op Vaardigheidsontwikkeling, asook Besigheids- en Verskafferontwikkeling. Hierdie twee elemente is as prioriteite geklassifiseer en dra 'n groter gewig.

5. WATTER AKSIES KAN REEDS GENEEM WORD?

- 5.1. Tot tyd en wyl daar gewag word op die nuwe Agri-telkaart moedig VinPro rolspelers aan om hulle te vergewis van die nuwe basiese spelreëls wat vervat is in die Generiese SEB-telkaart, aangesien dit as basis gaan dien vir die Agri-telkaart.
- 5.2. Besighede moet pro-aktief beplan vir hul volgende SEB-verifikasie en bewus wees van die sperdatum wat van toepassing sal wees op die inwerkingtreding van die nuwe Agri-kode.
- 5.3. Trek 'n basiese SEB-plan op, wat ook belyn is met die besigheidstrategie van die onderneming en deel dit met die personeel. Hierdie plan behoort duidelike mylpale daar te stel ten opsigte van vordering volgens die SEB-statusvlakke.
- 5.4. Konsulteer met SEB-spesialiste in die bedryf rondom die meer tegniese aspekte soos veral Eienaarskap en Besigheidsontwikkeling.
- 5.5. Vermy enige planne ten opsigte van Eienaarskap waar daar 'n risiko is van sogenaamde “fronting”.

VinPro gaan voort om saam met vennote soos Agbiz en AgriSA gesprekke te voer rondom praktiese oplossings vir implementering van SEB en grondhervorming in die wynbedryf en sal op gereelde basis terugvoer gee van nuwe verwickelinge.

Kontak Johan Giliomee, VinPro-bestuurder van transformasie en ontwikkeling vir advies of navrae by 021 276 0429 of johang@vinpro.co.za.